

MAZOWIECKI
WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR
ZABYTKÓW

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie
ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel. (+48) 22 44 30 400
www.mw kz.pl

URZĄD MIASTA I GMINY LATOWICZ KANCELARIA OGÓLNA	
12. 09. 2024	
WPŁYNĘŁO	
ilość załączników.....	PP. 6646-000
podpis.....	<i>[Signature]</i>

[Signature]
2024-09-13
[Signature]

WN.5183.1.54.2024.JB

Warszawa, 09 września 2024 r.

ZALECENIA KONSERWATORSKIE

Dot. wydania zaleceń konserwatorskich odnośnie planowanego remontu zabytkowego kościoła Parafii Starokatolickiej Mariawitów w Kamionce, gm. Latowicz, pow. miński.

Odpowiadając na wniosek z 19.08.2024 r. (data wpływu do urzędu: 21.08.2024 r.), w sprawie wydania zaleceń konserwatorskich odnośnie planowanego remontu zabytkowego kościoła Parafii Starokatolickiej Mariawitów w Kamionce, gm. Latowicz, pow. miński, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków (MWKZ) informuje jak poniżej.

Kościół parafii Kościoła Starokatolickiego Mariawitów wraz z otoczeniem w granicach działki nr 505 w Kamionce objęty jest indywidualną ochroną konserwatorską wynikającą z wpisu do rejestru zabytków nieruchomości decyzją Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z 04.01.2011 r. pod nr rej. A-1000. Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292), na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

Niewielki, drewniany kościół powstał w latach 1906-1910 z fundacji gospodarzy z Kamionki: Franciszka Chrosta i Ludwika Redy. Zbudowany przez cieśli braci Wojciechowskich z pobliskiego Siodła. Obiekt sytuowany jest w centrum wsi, na rozwidleniu lokalnych dróg. Założony na planie prostokąta, orientowany, konstrukcji słupowo - ramowej, obustronnie szalowany, nakryty dachem dwuspadowym. Od frontu prostopadłościenna wieża zwieńczona otwartą galerią arkadkową przykryta stożkowym hełmem. Od strony prezbiterium aneks mieszkalny. Wnętrze trójdzielne, podzielone wysmukłymi kolumnami. Nad nawą główną sklepienie pozorne (na krążynach), nad nawami bocznymi stropy. Kościół stanowi ważny element w układzie przestrzennym wsi. Związany z dziejami mariawityzmu w Polsce, stanowi także świadectwo historii miejscowości i jej okolic. Obecnie kaplica filialna parafii Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Piasecznie gm. Cegłów. Od kilkunastu lat jest nieużytkowany.

Zakres planowanych prac obejmuje kompleksowy remont konserwatorski kościoła zapewniający zachowanie oraz sprawowanie nowej funkcji jako miejsca wystaw związanych z dziejami Kościoła Mariawitów w Polsce, historią obiektu i miejscowości, a także zagospodarowanie terenu poprzez uporządkowanie roślinności i ogrodzenie działki. Prace podzielone będą na etapy. Pierwszy z nich zakłada remont dachu oraz konstrukcji ścian bryły głównej oraz wieży wraz z wykończeniem elewacji.

Z uwagi na powyższe organ ochrony konserwatorskiej przedstawia wytyczne względem przedmiotowego obiektu i terenu:

- Priorytetowe z konserwatorskiego punktu widzenia jest zachowanie autentyzmu substancji rozumianej jako oryginalny materiał i technologia wykonania. Zważając na integralność substancji obiektu nieprzebudowywanego i nie poddawanego poważnym remontom od chwili powstania, należy zwrócić szczególną uwagę na racjonalną ocenę elementów przeznaczonych do wymiany oraz dążyć do

przewodzenia prac zgodnie pierwotnymi technikami przy użyciu właściwie dobranego materiału.

- Realizację dokumentacji projektowej: programu prac konserwatorskich i projektu architektoniczno-budowlanego, poprzedzać powinno dokładne przygotowanie rozumiane jako wykonanie pomiarów i badań. Za niezbędne uznaje się sporządzenie:

- a. szczegółowej inwentaryzacji z wymiarowaniem, uwzględnieniem budulca fundamentu i głębokości posadowienia, stolarki, a także detali,
- b. rozpoznanie gatunku drewna będącego budulcem poszczególnych części obiektu,
- c. ekspertyzy oceniającej stan zachowania konstrukcji,
- d. oceny mikologicznej i pod kątem obecności owadów szkodników technicznych drewna,
- e. wykonanie badań stratygraficznych warstw malarskich w celu rozpoznania oryginalnej kolorystyki i składu farb,
- f. inwentaryzacji zabytkowego wyposażenia,
- g. oceny stanu zachowania elementów wyposażenia.

- Zarówno badania jak i wykonawstwo prac konserwatorskich i robót budowlanych realizowane musi być przez osoby posiadające właściwe wykształcenie oraz doświadczenie przy pracy z zabytkami. Zgodnie z art. 37a ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292), pracami konserwatorskimi, pracami restauratorskimi lub badaniami konserwatorskimi, prowadzonymi przy zabytkach wpisanych do rejestru kieruje osoba, która ukończyła studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, w zakresie konserwacji i restauracji dzieł sztuki lub konserwacji zabytków oraz która po rozpoczęciu studiów drugiego stopnia lub po zaliczeniu szóstego semestru jednolitych studiów magisterskich przez co najmniej 9 miesięcy brała udział w pracach konserwatorskich, pracach restauratorskich lub badaniach konserwatorskich, prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru. Natomiast względem prowadzenia robót budowlanych zastosowanie ma zapis art. 37c ww. ustawy podający, iż robotami budowlanymi kieruje albo nadzór inwestorski wykonuje, przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru osoba, która posiada uprawnienia budowlane określone przepisami Prawa budowlanego oraz która przez co najmniej 18 miesięcy brała udział w robotach budowlanych prowadzonych przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru.

- Uściślając powyższe należy stwierdzić, iż w pracach konserwatorskich i robotach budowlanych przy przedmiotowym kościele, z uwagi na specyfikę budulca, powinna brać udział osoba kompetentna w temacie zabytkowych obiektów drewnianych posiadająca też właściwe doświadczenie. Postawienie przez inwestora takiego wymogu jest szczególnie istotne w kwestii ostatecznej weryfikacji elementów przeznaczonych do wymiany i konserwacji, w praktyce wykonywanej na miejscu budowy.

- Ponadto zaleca się, aby dokumentacja projektowa czyli program prac konserwatorskich i projekt architektoniczno-budowlany przygotowany był przez osoby posiadające doświadczenie przy pracy z obiektami zabytkowymi.

- Przedmiotowa dokumentacja powinna zawierać szacunkowy zakres koniecznych do wykonania prac w formie rysunkowej i opisowej, który zweryfikowany zostanie na etapie wykonawczym np. po zdjęciu poszycia dachowego i deskowania w przypadku więźby, a także dokładnych oględzinach konstrukcji.

- Wymiana substancji obiektu dopuszczona jest jedynie w niezbędnym zakresie potwierdzonym badaniami, ekspertyzami zweryfikowanym na etapie wykonawczym.

- Przed przystąpieniem do robót należy zdemontować ślusarkę (witraże – skrzydła w całości), stolarkę okienną i drzwiową wraz z osprzętem oraz poddać je konserwacji. Uzupełnienia wymaga szklenie witraży. Szyby przezroczyste okien zaleca się zachować jako użytkowane.

- Odnośnie do poszycia dachu zaleca się ponowne użycie istniejącej dachówki ceramicznej z ewentualnym uzupełnieniem nową w tym samym typie, wymiarach i kolorystyce. Po zdjęciu dachówki należy ją delikatnie oczyścić, ewentualnie zabezpieczyć środkami nie dającymi błyszczącej powierzchni. Ponowne ułożenie dachówki należy wykonać tak, aby historyczna i nowa były ze sobą przemieszane i nie tworzyły kolorystycznych „łat”.

- Blachę na wieży dopuszcza się wymienić na miedzianą.

- Względem konstrukcji w zależności od wyników ekspertyzy należy rozważyć, w jaki sposób prowadzona będzie weryfikacja stanu zachowania bierwion i legarów tj. czy konieczny będzie demontaż szalunku i deskowania podłogi w całości lub w części. Przy okazji zweryfikowana zostanie obecność warstwy izolacyjnej między konstrukcją właściwą a szalunkiem.

- Kwestia wymiany lub uzupełnienia desek szalunkowych z uwagi na destrukcję końcówek omówiona powinna zostać na terenie budowy z udziałem ekspertów. Aspektem jaki należy wziąć pod uwagę jest oryginalność substancji, ale także estetyka.

- Napraw lub wymiany elementów konstrukcyjnych oraz wykończeniowych należy dokonać materiałem tożsamym do oryginalnego, o właściwym poziomie wilgotności, z uwzględnieniem tradycyjnych połączeń.

- Zaleca się rozważenie konieczności zastosowania orynnowania jako rozwiązania wtórnego dla przedmiotowego kościoła (ocenie woda z dachu nie jest odprowadzana przy pomocy rynien i rur spustowych).

- Kolorystyka obiektu, w tym wnętrza ustalona może zostać na podstawie wyników badań stratygraficznych oraz przekazów mieszkańców wsi. Zaleca się przygotowanie programu kolorystycznego obiektu.

- Do realizacji wystroju malarskiego zaleca się użyć farb paroprzepuszczalnych.

- Do wykończenia wnętrz części mieszkalnej również zaleca się użycie tynków paroprzepuszczalnych najlepiej na bazie wapna. Dopuszcza się usunięcie wszystkich współczesnych warstw.

- Konserwacji poddany powinien zostać krzyż wieńczący wieżę oraz jeśli będzie taka potrzeba elementy wyposażenia wnętrza.

- Dopuszcza się przemurowanie komina pod warunkiem użycia cegły pełnej o wymiarach tożsamych do oryginalnej lub zdrowej porozbiórkowej. Formę komina zaleca się dobrać według wzorów z budynków historycznych powstałych w podobnym czasie.

- Względem zagospodarowania terenu zaleca się zachowanie trawnika na działce również bezpośrednio przy budynku. Budulec fundamentu jakim najpewniej jest kamień na całym obwodzie budynku, pozwala na bezpośrednie stykanie się trawnika z fundamentem bez ryzyka podciągania wilgoci. Ważną kwestią jest usunięcie nawarstwionej ziemi częściowo stykającej się obecnie z podwaliną oraz podkreślenie delikatnego spadku terenu od budynku pozwalające na spływanie wody opadowej.

- Dopuszcza się wykonanie ogrodzenia działki niewysokim płotem drewnianym ze sztachet w tradycyjnej formie np. zwieńczonych grotem (drewnianym).

- Dojście między wejściem frontowym i do części mieszkalnej zaleca się wykonać jako ścieżkę żwirową lub nawierzchni typu Hanse Grand.

- Prace ziemne oraz związane z użyciem sprzętu o większych gabarytach, należy wykonać z ostrożnością, aby nie naruszyć systemu korzeniowego oraz koron drzew będących przedmiotem ochrony konserwatorskiej na równi z budynkiem. Za właściwe uznaje się opracowanie programu zabezpieczenia drzew na czas robót jako integralnej części projektu architektoniczno-budowlanego i programu prac konserwatorskich.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 oraz 3 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzenie prac konserwatorskich, robót budowlanych oraz badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków wymaga pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

z up. MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

/-/

Joanna Lasek

Kierownik Wydziału Zabytków Nieruchomych

/podpisano elektronicznie/

Otrzymują:

1. Miasto i Gmina Latowicz
2. WUOZ aa

Inspektor prowadzący sprawę: Justyna Bakula
e-mail: jbakula@mwkz.pl
tel. 022 443 04 15

Kwalifikowany podpis elektroniczny ma skutek równoważny podpisowi własnoręcznemu (art. 25 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE).

Niniejszy wydruk pisma, na podstawie art. 39³ kodeksu postępowania administracyjnego, nie wymaga podpisu odręcznego. Pismo zostało wydane w formie dokumentu elektronicznego przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego i podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Wydruk pisma stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w formie dokumentu elektronicznego. Imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe osoby, która pismo podpisała, a także identyfikator pisma nadawany przez system teleinformatyczny, za pomocą którego pismo zostało wydane – w załączeniu.